

בעד הצעת ועד המינוח לאשר את המונח תוך

הצביעו 6

בעד המונח מצע 16

המונח מצע מְבַדֵּד לעניין insulating medium אושר

המילון למונחי הפיסיקה, חלק ב', חשמל ומאגנטיות - אושר.

ישיבת מאה עשרים ושש

ביום ה' בשבט תשל"ו בשעה 3.00 - 6.45 אחה"צ בבית האקדמיה בירושלים.

נוכחים: החברים האדונים איתן, בלאו, בן-חיים, בן-שמאי, מלמד, סדן, רצהבי, שבטיאל, שירמן, שלי.
החברים היועצים אבן-שושן, ברוידא, ברמאיר, גולדנברג, מייזלש, מיקס.
האדונים אברמסון, מורג, קדרי בחו"ל.

חברי המזכירות הגב' בהט, קלאר, הא' מדין.
אורחים הא' אורמיאן ושוורץ.

סדר-היום: א. דברי אזכרה לראובן אלקלעי ז"ל.
ב. אישור תקציב 1976/77.
ג. אישור מונחי הפסיכולוגיה.
ד. שונות: עניין "אריח - מרצפת".

א. הא' בן-חיים: אני מצטער, שעליי לפתוח את הישיבה באזכרה לראובן אלקלעי ז"ל. פטירתו היא אבדה לכל שוחרי הלשון. אמנם לא היה ראובן אלקלעי ז"ל חבר המוסד, אבל הוא פעל הרבה להפצת הלשון והמונחים שקבעה האקדמיה. אבדתו היא אבדה גדולה לעשיית הלשון בארץ. יהי זכרו ברוך.
להבדיל בין מתים לחיים, אני רוצה לברך את יקירנו וידיד האקדמיה עו"ד צבי שוורץ, היועץ המשפטי, יועץ הכבוד של האקדמיה. לפני יומיים נודע לנו, כי הגיע לגבורות. זוהי הפתעה רבה לכל מכיריו של עו"ד שוורץ. על פי מראה פניו, איש לא יכול היה להעריך, שהגיע לגיל גבורות; ולא רק על פי מראה פניו אלא על פי פעולתו הרבה והענפה במוסדות התרבות בכלל, והתרבות היהודית והמורשה היהודית בפרט, וכן בעזרתו המיוחדת לאקדמיה ובפעילותו הנמרצת. אנו מאחלים לו, שיאריך ימים הרבה ושיסיף במרץ זה לשרת את ענייני התרבות העברית.

הא' שוורץ: זו הפתעה נעימה. חבר-הכנסת נכון, יו"ר הוועד הפועל הציוני, דיבר השבוע על הציונות שהולכת ומזדקנת, וצריך לחדש את מראה. רבי נחמן

מברסלב אמר: לעולם לא יאמר אדם "זקן אני", אלא יחדש נעוריו. חבל שלא אמר לנו, איך לעשות זאת...

ב. הא' בן-חיים: המנהל האמרכלי, מר בן-מנחם, חלה, והוטל עליי למסור לכם את פרטי התקציב. צריך לדעת, שזה לא הסכום שקיבלנו. ההוצאות הן בטוחות, ההכנסות לא כל כך בטוחות. זוהי הצעת התקציב, שאנו מגישים לממשלה לאישור. במסמך שקיבלתם יש שני טורים: באחד פירוט התקציב של השנה הקודמת, ובשני - פירוט הצעת התקציב לשנה הבאה. בדרך כלל נהגה הממשלה, עד לקיצוצים האחרונים, לאשר בקירוב את מה שביקשה האקדמיה, והטעם פשוט - האקדמיה לא ביקשה מעולם הרבה, אלא תמיד ביקשה מעט. איני יודע אם זה לשכחה אבל זהו המצב. איני יודע, מה נקבל השנה.

הצעה זו הובאה לפני המנהלה ואושרה שם. היא נשלחה לממשלה. אם יש שאלות על התקציב, אולי אוכל לתת תשובות, ואם לא - אעביר את השאלות למנהל האמרכלי, ובהזדמנות הבאה תינתנה התשובות.

הא' רצהבי: ההוצאות של קרן פרס זאלצמאן מגיעות לכדי רבע של סכום הפרס. האם יש הסבר לכך?

הא' בן-חיים: הקרן חייבת להודיע מדי שנה בעיתונות על הפרסים, שהיא עומדת לחלק. המודעות הן מטעם הקרן. עתה ייתכן שיהיה שינוי. הואיל והסכימה משפחת זאלצמאן לשנות את מטרות הפרס, תהיה אפשרות להשתמש ברווחי הקרן לפרסומים שישארו את שם הקרן. ולא דווקא לפרסים. המצב שעד כה גרם להוצאות מרובות ולמתן פרס, שערכו פחות ממה שהיה בעבר. מאז נוסדה הקרן לפני 15 שנה לא זו בלבד שירד ערך הכסף, אלא גם ההוצאות היו תמיד גדולות. המשפחה, לאחר משא ומתן, נתנה לפני כמה חודשים את הסכמתה לשינוי. העניין נידון בישיבה האחרונה של המנהלה. החברים עודם מעיינים בשאלה, איך רצוי לשנות את התקנון של הקרן. כאשר יהיה העניין בשל, תימסר הודעה למליאה. לפי ההצעה יהיו פחות הוצאות, והרווחים יהיו מוקדשים לפרסומים. זוהי קרן של 15 אלף דולר, היא לא גדולה.

האקדמיה ללשון העברית

הצעת התקציב לשנת 1976/77

הוצאות

1975/76	1976/77	מינוח, דקדוק ושירות לציבור
		א. העבודה המדעית
		1. משכורת
185,000	210,000	
		2. הוצאות סוציאליות
60,000	70,000	
		3. תחזוקת הספרייה
5,000	15,000	
		4. ספרות מקצועית
253,000	300,000	

ב. פרסומים, הדפסות ושכר סופרים				
	20,000		24,000	1. זיכרונות האקדמיה
	50,000		50,000	2. לשוננו
	25,000		30,000	3. לשוננו לעם
	-----		20,000	4. דפי למד לשונך
	15,000		26,000	5. מילונים מקצועיים
				6. סדרת מקורות ומחקרים
160,000	50,000	200,000	50,000	
2. מפעל המילון ההיסטורי				
א. העבודה המדעית				
	428,000		540,000	1. משכורת
	125,000		185,000	2. הוצאות סוציאליות
	2,000		5,000	3. ספרות מקצועית
559,000	4,000	740,000	10,000	4. שכר עריכה ושונות
ב. ה מ י כ ו ן				
	20,000		30,000	1. דמי שימוש ב-יב"מ
	75,000		75,000	2. מחשב אלקטרוני
125,000	30,000	135,000	30,000	3. ציוד להפעלה
3. פרסים למחקר				
	3,000		3,000	1. פרס זאלצמאן
4,000	1,000	4,000	1,000	2. הוצאות
4. אמרכלות				
	183,000		210,000	1. משכורת
	60,000		73,000	2. הוצאות סוציאליות
	23,000		25,000	3. נסיעות לסידור ישי'
	14,000		14,000	4. ציוד משרדי
	20,000		20,000	5. טלפון ודואר
	5,000		5,000	6. ביטוח בניינים ורכוש
	2,000		2,000	7. ביקורת חשבונות
	11,000		12,000	8. לשכת תל-אביב
				9. תחזוקת הבניין
	10,000		10,000	והגינה
	38,000		45,000	10. גמלאות לעובדים
369,000	3,000	421,000	5,000	11. שונות
1,470,000		1,800,000		ס"ה

ה כ נ ס ו ת

				א. הקצבות
				הממשלה (משרד החינוך והתרבות)
	1,083,000		1,420,000	
1,103,000	20,000	1,440,000	20,000	הסוכנות היהודית
				ב. השתתפות מוסדות בפעולות
	63,000		טרם הוקצב	יד אבי הישוב
	92,500		97,000	קרן הזיכרון
	40,000		40,000	מוסד ביאליק
315,500	50,000	302,000	85,000	הטכניון
3,500	3,500	4,000	4,000	ג. תרומות
44,000	44,000	50,000	50,000	ד. מכירת פרסומים
4,000	4,000	4,000	4,000	ה. רווחים מקרן זאלצמאן
1,470,000		1,800,000		ס"ה

הצעת התקציב לשנת הכספים 1976 - אושרה

ג. הגב' בהט: המונחים המובאים לאישורכם - שני פרקים מפרקי הפסיכולוגיה: פרק הלמידה ופרק התפיסה והתחושות - והם כ-550 במספר - נדונו בוועדה למונחי הפסיכולוגיה זה כחמש שנים. בפרק זמן זה התחלפו תכופות למדיי חברי הוועדה, הן מצד אנשי המקצוע והן מצד אנשי האקדמיה. יו"ר הוועדה, ד"ר חיים אורמיאן, נמצא עמנו כאן, והוא יעמוד לנו גם היום להבהיר דברים, שיהיו טעונים הבהרה של איש המקצוע, אם אמנם יעלו לדיון. כחברים קבועים מאנשי המקצוע, אם מעט ואם הרבה, היו ד"ר גינה אורתור וד"ר יעל פלוס. שאר חברי הוועדה היו בזה אחר זה, או גם לפרקים זה בצד זה: פרופ' מינקוביץ, ד"ר קוריאט, ד"ר גרינבאום, והגברות מיה בר-הלל, ענת ניניו ורבקה לנדאו. מחברי האקדמיה השתתפו בדיוני הוועדה האדונים אברמסון, בראשית דרכה, ואחריו עד היום האדונים פורת ושלי.

רבות מהצעות הוועדה שוננו בעקבות הערות, שנתקבלו על חזרה, ואף הצעותיה המתקנות תוקנו עוד בשלוש ישיבות של ועד המינוח. תולדותיהם וגלגוליהם של המונחים הללו מובאים בשני גיליונות, שנשלחו לחברי האקדמיה בהודעה למליאה. את הודעת הסיכום על פרק הלמידה שלחה הוועדה לחברי האקדמיה בז' בשבט תשל"ד (30 בינואר 1974). מאז חזרה הוועדה וקראה את ההערות על ההודעה, והביאה את תיקוניה לפני ועד המינוח. ועד המינוח התכנס לשלוש ישיבות על תיקונים אלו והחלטותיו מובאות בסעיף ב' ו-ג' של הודעה זו. בסעיף א' מובאים המונחים, שוועד המינוח מצא לראוי להביאם לדיון במליאה. את הודעת הסיכום על פרק התפיסה והתחושות שלחה הוועדה ביום כ"ד בכסלו תשל"ו (28 בנובמבר 1975). את תיקוניה הביאה לפני ועד המינוח לאישורו. שלושה מונחים מובאים מטעם ועד המינוח לדיון במליאה. המונחים האלה שייכים למקצוע הפסיכולוגיה בלבד. לפני זמן הרצאה המזכירות חוזר, ובו ביקשה מחברי האקדמיה להציע את הצעותיהם לתרגום שלושה מונחים אלו, הלוא הם "אסוציאציה", "אינטגרציה" ו"סכמה", והפעלים, שמות הפעולה והתארים המתחייבים מהם. מן ההצעות הללו ברר ועד המינוח את שנראה בעיניו. השאלה הראשונה הריהי תרגום השם **אסוציאציה**. הוועדה הציעה בחזרה את השם **תְּסִמֵּךְ**, את הפועל **סִמַּךְ**, את התואר **מְסִמֵּךְ**, ואת הפעולה, שנחיצותה מוגבלת מאוד: **סְמוּךְ**.

הצעה זו זכתה בוועד המינוח רק לתמיכת מיעוט. כנגדה הועלתה ההצעה לגזור את הפועל ואת התואר בתוספת הת' של השם תסמיך, כדי שיורגש הקשר בין זה לבין אלו, היינו: **תְּסִמֵּךְ**, **מְסִמֵּךְ**. המליאה מתבקשת להכריע בין ההצעות.

הא' בן-חיים: לוועדה זו יש היסטוריה ארוכה. היא פרסמה בשעתה מילון, שבו נקבע בפעם הראשונה השורש **סמך** והשם **סמיכות**. היה ויכוח על "שיתוף", אך נבחר השורש **סמך** והשם **סמיכות**. עכשיו יש ערעור על כך. האפשר לדעת, מהי הסיבה, שאנשי המקצוע מערערים על מונח, שהיה שנים הרבה בפסיכולוגיה?

ד"ר אורמיאן: מטעם פשוט - המונח **סמיכות** לא נתקבל בקהל כל עיקר; לא השתמשו בו אנשי המקצוע, לא השתמשו בו בהרצאות באוניברסיטאות או בסמינרים, לא השתמשו בו מחברי מאמרים וספרים.

הא' בן-חיים: ובמה השתמשו?

ד"ר אורמיאן: "אסוציאציה". משהגיעו לפועל, לצורה של פועל, נסתתמו הטענות. גם בספרי תרגום לא נתקבל המונח מטעמים מובנים, ולא משום שיש "סמיכות-פרשיות"; הסמיכות שבדקדוק היא שהפריעה.

הא' איתן: השם **סמיכות** תפוס למושג רחב מאוד. אבל הוועדה לא נטשה אותו השורש וביקשה ממנו צורת שם, שתהיה מיוחדת לעניין זה. על **תְּסִמֵּךְ** לא היה ערעור, הקושי היה בפועל, ובעיקר בבניוני הפועל. כאן יש שתי הצעות: או בניין פעיל: **סִמַּךְ**, או שורש מחדש מן **תְּסִמֵּךְ**, **תְּסִמֵּךְ**, שיתרונו בכך, שקיום הת"ו מייחד אותו

לעניין. צורת פיעל הפשוטה, אף אם אפשר להתעלם משימושה הנדיר במשמע אחר, קרובה מאוד לבניינים אחרים, וזיקתה לתסמיך אינה ברורה.

הא' מיזלש: אם נאשר זאת בפסיכולוגיה, יעבור המונח לשטחים אחרים. אני מציע "סמוך" כשם-עצם.

הא' שירמן: יש מונח לועזי associate professor, המתורגם "פרופסור-חבר". השאלה, אם כדאי ששני התרגומים ישמשו לאותו מונח לועזי. שמא יש לחשוב על תרגום אחר.

הא' שבטיאל: מרבים בימינו יתר על המידה לחדש שמות בתי"ו שימושית תחילית ולבנות גם פעלים מצורות מעין אלו בתוספת התי"ו, שאין רוח הלשון נוחה מהם כגון: לתגבר, לתדלק, לתפקד, לתדרך, מתוסכל, מתוסכך וכדומה, ומכאן - "תיסוף" שנתחדשה, כנראה, בבית מדרשם של עיתונאים על דעתם עצמם. וישר כוחה של האקדמיה, שפסלה חידוש זה וחדשה "ייסוף", אלא שעדיין יש לחשוש, ש"היד נטויה" עדיין לחידושים מעין אלו בלשוננו. ויש לקדם את פני הדברים, לכל תוצף הלשון ב"עשבים שוטים" מעין אלו שניכושם לאחר זמן יהא קשה.

הא' בן-חיים: המונח גרירה משמש למושג "אטרקציה". בדקוק יש לו חשיבות. זהו מושג תפוס. הא' שירמן מתנגד לשורש. אפשר לעשות: הַחֲבֵר, להחביר, כמו "להמשיל ולהחבירה", להעמיד לו חבר. ההצעה "תסמיך" מתקבלת על דעתי, אבל אני מתנגד להצעה תסמך. עצם יצירת שרשים מרובעים מגביל מאוד. השורש המרובע הוא מיעוט, וצריך להישאר מיעוט. אם יוצרים שורש מרובע, אי אפשר לעשות הרבה פעלים וצורות. משורש בלי תוספת אפשר לעשות צורות שונות. לא טוב לעשות שורש מרובע, בפרט עכשיו שמשום מה נטפלים לתי"ו יותר מדי. אנו שומעים: מְתַחַקֵר, מְתַפְקֵד, מִשְׁקַל תַּפְעִיל הוא במקורו מן הפיעל: תַּבְּשִׁיל, תַּלְמִיד. הואיל וזה דומה להפעיל מקשרים אותו עם הפיעל. אם הוועדה חושבת, שיש לה צורך בפועל ובתואר, ואינה יכולה להשתמש במלה הבין-לאומית "אסוציאציה". אני תומך בשורש סמך. אמנם ברגע שהיא קובעת פועל, ממילא היא קובעת את השם.

מתוך ההצעות האלה נראה לי, שאין סיבה לפסול תסמיך. לעומת זאת יש מקום להתנגד לפועל תסמך, כי אין צורך בזה. מדוע לא לעשות זאת בפיעל: סימך, מסומך - במקום "מתוסמך". גם עניין "תסכול" מעולם לא קיבל אישור כאן. אין סיבה להסתמך על "תסכול" כדי ליצור תסמך. "מתוסכך", "מתוסמך" - אלה מונחים קרובים בפסיכולוגיה. בשמיעה הם נשמעים כמעט אותו דבר.

הא' מיזלש: אני מציע: הַחֲבֵרָה, הַחֲבִיר. זה לא רחוק מן העניין.

הא' אבן-שושן: נראה לי, שהשימוש בפועל סמך ובשם סמוך אינו כל כך הולם את הכוונה של הוועדה. "סימוך" יש לנו בלשון "סימוכין", כאילו להסמיך דבר אל דבר. "אסוציאציה" זהו מושג אחר. זה מסומך לדבר אחר. אם כי תפעל אינו נטע זר בלשוננו - יש תרגולתי יש "תדריך", "מתודרך", "תדלק" (הא' בן-חיים: מהו ההבדל בין "להדריך" לבין "לתדרך"?). לתדרך - להגיש לו תדרוך.

הא' איתן: לשאלה, לשם מה נוצר תִּדְרֵךְ בצבא: הטייס, היוצא לשליחות, נותנים לו תדריך (briefing). מתדרכים אותו. וכאשר הוא חוזר מן השליחות, בודקים את ביצוע התדריך, ובדיקה זו נקראת תחקיר. באתי להסביר, ולא להצדיק.

הא' אבן-שושן: אם אנו מקבלים "תסמיך" ל"אסוציאציה", כשם שיש "תסביך", ושניהם "דברי אלהים חיים" בפסיכולוגיה - נראה לי, שאין חשש לשימוש בפועל ל"תסמיך", כדי להבדילו מן הפועל "סמך", ששימושו הוא לדברים אחרים במובן של סימוכין, ולא "אסוציאציה".

הא' בן-חיים: הואיל ואנו דנים בפועל "תסמיך", אני מבקש להעיר על שאלה עקרונית בלשון. יש בלשון העברית פעלים מרובעים. השאלה היא, מה קורה כאשר יוצרים פועל כזה? אנו משנים את הפרופורציה של העברית שקיבלנו במורשה, שבה יש מיעוט מסוים של שרשים מרובעים, ואנו הופכים אותם לפעלים נפוצים, ואחר כך קשה ליצור מהם צורות. שמות אלה מוגבלים למשקל אחד.

דוגמה בולטת זו המלה "תפקיד". המלה "תפקיד" היא מלה כללית בלשון העברית. במשך דורות הרבה השתמשו בדקדוק בפעל במשמעות function, עכשיו אומרים "מתפקד". המלה שוב אינה "משמשת" אלא "מתפקדת". במקום מלה שצריך ואפשר להשתמש בה - "חִקֵּר", מְחַקֵּר - עושים "תחקיר". השאלה היא: האם צריך לעשות זאת? האם חובת האקדמיה לעודד זאת? אפשר לצאת ידי חובה בבניין פיעל. מדוע אי אפשר לומר "סימך"? אם קובעים "תסמיך", כלום צריך ליצור מזה פועל "לתסמיך". מדובר במלה כללית, לא שם של כורג. שמכניסים במכונה, והוא שקוע בה לשימוש טכני. "אסוציאציה" היא מלה כללית.

אני מבין שיצרו "תִּדְרֵךְ". אך למה עשו "תִּדְרֵךְ"? כיוון שעשו "תִּדְרִיר", באו ועשו גם "תִּדְרֵךְ", ועל פי "תִּדְרֵךְ" אנו ממשיכים. עכשיו האקדמיה תִּתְּפַקֵּד בצורה כזו, ולא ייאמר "תפעל, ולמה? - משום שבאנגלית אומרים function דומה אני, שזה התחיל במונחי הרפואה. הרופאים אומרים: הכליה אינה מתפקדת, ולא רצו משום מה לומר: "פועלת". וכך עבר זה ללשון הרגילה.

הא' בלאו: אני מציע שנצביע.

הא' בן-חיים: הצעה אחת היא תסמיך. הצעה אחרת מפליגה היא - להשתמש בשורש אחר: החבר. אחר כך תהיה בעיה של הפועל. קודם צריך להחליט אם נקיים את המונח "אסוציאציה" בגדר השורש של סמך, ולא נעבירנו לשורש חבר.

ד"ר אורמיאן: בקשה לי אליכם. כל מה שתחליטו - עשו שיהיה מונח מכון לאותו צורך. אם זו "החברה", "להחביר", ולא צורה של "סימוך" - הריני מבקש קבוצה של מונחים בצורתו - שם-עצם, תואר ופועל, ומיוחדים לצורך זה. יש טענות מוצדקות נגד ריבוי השימוש בתי"ו כדי ליצור שורש חדש מרובע. הטילו את רוע הגזרה כמונח הבא, והניחו למונח זה. בחוגי בעלי המקצוע הביטוי תִּסְמִיךְ יש לו הד חיובי. תרגום המלה associate אינו מתייחס לשורש סמך. אנו צריכים לתרגם לא את המלה, אלא את התוכן. "גרירה" איננה עניין לכך.

הא' שירמן: הערה כללית. כאן יש תמיד כאלה המתנגדים לשימוש במונח, שיש לו גם הוראה אחרת. אין בכך כל פגם. ברוב השפות ייתכן שלמלה אחת תהיינה כמה הוראות. למלה association יש באנגלית ובצרפתית הוראה של חבר אנשים, התאגדות אנשים. מדוע איננו יכולים להשתמש בעברית במלה אחת להוראות שונות?

- 10 בעד השימוש בשורש סמך לעניין זה הצביעו
- 3 בעד השימוש בשורש חבר
- השימוש בשורש סמך נתקבל
- 9 בעד המונח תְּסִימָה הצביעו
- 1 נגדו
- 3 נמנעו
- המונח תְּסִימָה או ש ר

הא' בן-חיים: אין "תסמיד" מחייב דווקא הפעיל או פיעל. הרוב אמר: תְּסִימָה. המיעוט אמר: סִימָה. חברי הוועדה לא הצליחו להתפשר ולהציע הצעה אחת.

הא' איתן: הדעות היו שקולות.

הא' מלמד: בעלי המקצוע היו באותה ישיבה?

ד"ר אורמיאן: חשבון קולות זה היה בוועד המינוח. אנשי המקצוע רצו את צורת תְּסִימָה.

הגב' בהט: בחומר של הוועדה וגם בהודעת הסיכום כתוב: סִימָה, מְסִימָה, זמן תְּסִימָה. גם בוועדה הייתה מחלוקת, והכף נטתה לצד הפיעל והפעל בלא תוספת ה-ת'.

הא' בן-חיים: ועד המינוח העביר למליאה שתי הצעות, הצעות שאינן תואמות זו לזו: תְּסִימָה וגם סִימָה. פירוש הדבר - שהוא מבקש מן המליאה שתכריע.

- 3 בעד הפועל תְּסִימָה הצביעו
- 10 בעד הפועל סִימָה
- הפועל סִימָה - אושר

הא' בן-חיים: המונח הבא: "אינטגראציה". מדוע אינכם מוכנים לקבל מה שקבע ועד הלשון לפני שלושים שנה?

הא' איתן: בוועד הלשון הייתה זאת הצעת החבר וויסלבסקי ז"ל. הוא הציע: מכלול האישיות, היינו למושג מוחשי יותר. בעניין הפועל התקשו מאוד. אמרו "אישיות שנתפלה", ולא קבעו פועל יוצא ולא כינוני פעול ממנו.

עתה מציעים:

integrity	תְּכִיל
to integrate	תְּכִיל
integrated	מְתְּכִיל
integration	תְּכִיל

ד"ר אורמיאן: "מכלול" היה integrity, ולא integration.

הא' בן-חיים: לא תמיד היה זה מונח בפסיכולוגיה. זהו מונח כללי.

ד"ר אורמיאן: הכוונה היא, למשל: התינוק עושה פעולות שונות, אלא שבין הפעולות האלה אין קשר - דיבור לחוד, הבנה לחוד, ראייה לחוד וכו'. הצטרפותן של הפעולות, התנועות ודרכי ההתנהגות לעניין אחד, לנושא אחד, היא "אינטגרציה" של האישיות. במקום תכונות שונות ודרכי התנהגות שונות, יש אישיות שהיא integrated יותר או פחות. "אינטגרציה" כמצב היא אידיאל יותר מאשר עובדה. יש דרגות של "התכללות", של "אינטגרציה", זוהי יצירת שלמות נפשית של האדם, יצירת אישיות. ה"אינטגרציה" היא נושא לא לפסיכולוגיה בלבד, אלא גם למדעים ולתחומי חיים אחרים.

הא' איתן: אני רוצה להסביר, כיצד נתקבל השם "תכליל" בוועדה ואושר אחר כך בוועד המינוח. השורש, שהשתמש בו ועד הלשון, נמצא קרוב ביותר לעניין. השם תְּכִיל אינו חידוש, הוא נמצא במונחי המוסיקה של האקדמיה כתרגום ל"פארטיטורה" אותו ספר, שיש בו התווים לכל כלי התזמורת. תפקידי כל הכלים מרוכזים וסדורים לנגד עיני המנצח, והוא יכול לראות במבט אחד את כל היצירה בכל רגע ורגע. יש כאן אינטגרציה, שלמות ואחידות העריכה, המונעת סתירות והתנגשויות. אינטגרציה או שאיפה לאינטגרציה יש גם בעבודת האקדמיה. היא קובעת מונחים במקצועות שונים ומבקשת למנוע סתירות, כפילויות והתנגשויות בין קביעותיה הרבות. למושג זה של שלמות ואחידות שאלנו מן המוסיקה את השם תְּכִיל. אולם באשר לפועל, ראתה הוועדה, שהבנינים, שאפשר להשתמש בהם מאותו שורש "כלל", אינם מביעים את העיקר. כיוון שיש "תכליל" לעניין המיוחד הזה, ראתה הוועדה לחדש ולגזור ממנו כאן פועל מרובע: תְּכִיל, מתְּכִיל.

הא' בן-חיים: כבר נקבעו "מכלול", "נתכללה". ראיתי במילון את הצורה "מְכִיל". משורש כלל יש שלושה בנינים: כָּלַל, הִכְלִיל, כָּלַל - בשני מובנים: (א) הפך אותו לכלל; (ב) עשה אותו כָּלִיל. "כליל" בא במובן של כתר, עטרה, כָּלִיל-השלימות, הראשונים סברו, שהצד הפאסיבי הוא "התְּכִיל". אם "נתבקש" נגזר מן "ביקש" "בקשה" מדוע לא ניצור "נתכלל" מן "מכלול", כפי שהשתמש בו קלצקין בפילוסופיה? מדוע לא נאמר כאן "כָּלִיל" - הכנים אותו לכלל?

ד"ר אורמיאן: "מכולל" צפוי לו קושי. הנה מונח טוב מאוד, שקבעה האקדמיה: "הַנְּעָה", שפירושה "מוטיבציה". כאשר אדם אומר "הנעה", ואיננו מוסיף "הנעה בעיני" - זה לא ברור. המונח "הנעה" אינו רווח, לא משום שהיא מלה לא נכונה,

או שיש טענות נגדה, אלא שהיא לא-שימושית. לכן מוסיפים ואומרים "מוטיבאציה". "מכולל" יש לו חבר, שכותבים אותו בחי"ת. שוב צריך יהיה לומר "מחולל בכ"ף" (הא' איתן): "שנתכללה" יש לו חבר שכותבים אותו בקר"ף). המלה "שנתכללה" אינה מתאימה מבחינת התוכן, כאילו קמה פה אישיות integrated על סמך תהליכים פנימיים. ה"אינטגרציה" היא גם תוצאה של גורמים חיצוניים, לפעמים יותר מאשר של גורמים פנימיים. לכן אני מבקש לחזור ל"תכליל". המונח "תכליל" נראה כשר בתכלית, וכן הפועל "תכליל". "לכלל" לא נראה לי מעשי.

הא' מייזלש: האם הכרחי לבנות זאת על שורש "כלל"?

הא' בן-חיים: מה אתה מציע?

הא' מייזלש: שלם, מושלם, שלמות. איני מציע, אני שואל.

הא' איתן: אין העניין מתמצה בשורש שלם, ובניין פיעל והפעיל ממנו תפוסים לעניינים אחרים. לשון אחידות קרוב לענייננו. (הא' מייזלש: "האחדה"). "אחידות, האחדה" אינם מביעים את צד השלמות שבמושג האינטגרציה. כילל - ניסיתי "למכור" את הפועל הזה בכמה מקומות, והתשובה הייתה אחת: יש לנו "קלל". רק מצד הלשון הכתובה אפשר היה לומר "כילל".

הא' בן-חיים: האם נמנענו מלומר "כושר-כשרים" בגלל "קָשָׁר"?

הא' שירמן: לפי שיטה זו נצטרך לבטל הרבה מלים: כלכלה - קלקלה; אושר - עושר.

הא' בן-חיים: צריך לזכור שלא במקרה הוצע השורש כלל. הרי מדובר במה שהוא הפך ראית פרטים פרטים, כל פרט לבוד. פרט וכלל הם מושגים, העומדים תמיד בניגוד זה לזה. לפיכך הכול נתלו בשורש כלל. השאלה העומדת לפנינו היא למצוא מתוך השורש כלל את השם ואת הפועל. אם אומרים "מכולל", ורוצים לומר "תכליל", זוהי בררה שאפשר לעמוד בה. בעניין הוספת תי"ו על הפועל אני רואה שאלה עקרונית. אסור לנו לשתק חלק של אוצר המלים, מפני שבמבטא אשכנזי אינו בא לידי ביטוי ברור. שאם לא כן כך אנו באים לידי ביטול חלק הלשון העברית. אם זה לא בוטל מעצמו, אין לאקדמיה לתרום לכך. אין להשתמש בנימוק זה. אני חוזר ואומר: "תכלל" - מיותר, ואפשר להשתמש במלה "מכולל". זוהי הדרך הטבעית ביותר, אם נחליט על "תכליל".

הא' מייזלש: אני מציע, שנחשוב על השורש אחד.

הא' ברוידא: חבל שבשעה שאנו באים לדון במונחים, אין לפנינו ההקשרים השונים, כדי שנוכל לבחון לפיהם. המלה integrate היא אחת המלים הסתומות בלשון האנגלית החדשה, משום שהיא משמשת בכל כך הרבה מובנים וללא דיוק. לנסות לתרגם זאת לעברית נראה לכאורה פסול מעיקרו. גם בלשונות אירופיות

אחרות אין מושג מקביל בדיוק. בגרמנית הוא משמש, כמדומה רק במתמטיקה. צריך לחשוב בעברית, ולא ללכת אחר המונח הלועזי בעיניים עצומות. כי הוא יפרה וירבה, אך לא יפרה את הלשון, ולא יבהיר את המחשבה. אם יש הכרח במלה integration בתחום הפסיכולוגיה, יש להמציא לנו הקשרים מתאימים, כדי שנחליט על מלה מתאימה לכך בלבד, ולא נמציא "תכלול". ייתכן שזו מלה טובה, אבל אני חושש למה שיצמח ממנה.

הא' בן-חיים: "יש אינטגרציה" של עדות, יש "אינטגרציה" בחינוך.

הא' ברוידא: בוודאי לא "תכלול" של עדות.

הא' אורמיאן: יש לי רושם, שמר ברוידא רואה את העניין כמסובך יתר על המידה (הא' ברוידא: כמסוכן). הבאתי עמי מילון אנגלי למונחי הפסיכולוגיה. על integration כתוב, שזהו תהליך - צירוף חלקים ליחידה שלמה, ואילו integrity הוא מצב. בפסיכולוגיה מונח זה ברור ביותר. זוהי מסורת של שימוש במונחים אלה, מזמן שקמה תורת האישיות בפסיכולוגיה, ולא יכלה להסתמך על הפסיכולוגיה הקלאסית. שראתה את החשיבה, ההרגשה, הרציה כ"כוחות-נפש" נפרדים כביכול. הפסיכולוגיה רוצה לראות היום את האדם כולו. (הא' מייזלש: אדם ממוזג.) ה"אינטגרציה" אינה "סינתזה".

הא' בן-חיים: כעת מדברים הרבה על "אינטגרציה" בחינוך. במה שונה המונח הזה בפסיכולוגיה?

ד"ר אורמיאן: ביסודו של דבר העניין איננו שונה. גם שם מדובר בחלקי האומה. וזה לא יהרוס את חלקם של התימנים, כשם שה"אינטגרציה" אינה הורסת את קיומה של החשיבה או של ההרגשה.

הא' ברוידא: דבריו של ד"ר אורמיאן עונים על השאלה בפסיכולוגיה. אבל אינם עונים על השאלה, כשהדבר יוצא מידי פשוטו ונדחק לתחומים אחרים. "אינטגרציה" סוציאלית אינה דווקא עניין של מיוזג וחיבור, אלא של השאיפה או המגמה לשלמות. לדבר אחד. לכן השורש צרף או מזג אינו מתאים. אם אין כרה אלא "כלל", סבורני, "תכלל", אני חושב, שצריך לעיין תחילה בכך לאור ההסתעפות האפשרית לכיוונים שונים מעבר לפסיכולוגיה. דומני, שהשורש כלל מורה יותר מדיי על צירוף דברים לכלל אחד, ההפך מ"פרט".

ד"ר אורמיאן: "כלל" בניגוד לחלקים של הכלל.

הא' שירמן: המונח בספרות ובשירה הוא "אחדות", נוצרה אחדות - שזה לא מתפורר.

הא' בן-חיים: החברים מבינים, שהשורש שלם הוא טוב, אלא שזה שורש שיש בו שימוש רב: השלמה, שלמות. כל צורה אחרת משורש זה תגרום למפולת בנקודה אחרת.

הא' בן-שמאי: שמענו את הטענות כנגד שלם וכנגד כלל, ומה מציע ועד המינוח. עם כל זה אני חושב, שמה שמציע ועד המינוח הוא הרע במיעוטו. על החשש הגדול לטעות של חילוף האותיות כ-ק כבר שמענו תשובה מפי הא' בן-חיים. מכך אין להימנע, אני הצבעתי בעד "תסמיך", ואי אפשר לחשוד בי בחדשנות יתרה. גופי הדברים האלה הם חדשים מעיקרם. אי אפשר להימנע מדברים כאלה מחשש מפני שוטים, שמא יבלבלו.

מכל הדברים ששמענו יוצא ברור, שאנו זקוקים למונח שיביע את הכוליות, את כל הפרטים, בראשית היה הפרט. הילד הולך ומתפתח, הוא מתחיל לחשוב. הפסיכולוגיה היא עניין של תופעות, ולא של אמיתות. מלה יפה שאינה במקומה כאן היא "מיזוג גלויות". "אינטגרציה" בחינוך, "אינטגרציה" של עדות - זהו מיזוג. שם אפשר להשתמש במונח הזה. אין להטיל "תכלול" על כל אינטגרציה שבעולם. כאן מדובר בפסיכולוגיה ולא ב"אינטגרציה" בדרך כלל. יש פרט וכלל, קודם יש פרטים, ופתאום עולה כללו של דבר, קופץ קיבוצו. על כן יש צורך בשורש כלל. זו אינה שלמות, לא יצירת דבר שלם, אלא יצירת כלל מקיבוצם של פרטים. אחר כך יש שאלה של מינוח: של שם. איזה שם יותן לילד שנולד? יש פרקים פרקים בהתפתחות יצור זה, עד שיצאה בסוף צורה זו מתוך הרבה פרקים ופרטים, וזהו הכלל, אי אפשר לוותר על הכלל. בנוגע למונח - אנו צריכים לחדש, כי הדעה עצמה היא קצת חדשה. אני סבור, שהדרך הטובה ביותר היא זו שמציע ועד המינוח.

הא' מיקם: כיוון שכל אחד הבהיר את העניין ואמר את אשר עם לכו, אני מציע לנעול את הוויכוח ולהעמיד את ההצעה למניין, כי אין לדבר סוף.

הא' ברוידא: אם נמהר להחליט, ולא נראה את ההוראות הסמוכות ובנות-המצר, נצטרך לחזור ולשנות מחר. אני מציע, שלא להיאחז בשורש כלל, אלא לחפש מונח משרשים כגון שלם או תמם.

הא' שבטיאל: לאחר שנתבררו הדברים, ולאחר שחזר ד"ר אורמיאן והסביר מהו מושג זה בלשונות אחרות - הריני מציע, שנחזור ונדון בהצעה שנשמעה לגבי השורש "אחד", ונבנה לצורך מושג זה צורות אלו: תאחיד, האחיד, מואחד וכד'.
 "אחד", ונבנה לצורך מושג זה צורות אלו: תאחיד, האחיד, מואחד וכד'.

הא' שלי: גם אני עמדתי לפני השורש אחד. הבניין הקל של אחד עדיין לא נוצל. "להאחיד" אי אפשר לומר, כי הוא תפוס למושג to unify. ברחנו מן הקל: "לאחוד", "אָחוד", "אחידה", ראוי לשקול אפשרות זו.

ד"ר אורמיאן: השורש אחד אינו מתאים כאן מבחינת תוכנו.

הא' שלי: האין אנו שואפים באינטגרציה לאומית לעשות שבטים לעם אחד?

הא' אבן-שושן: לי נראה, שלא תהיה בררה אלא לקבל את הפועל "כלל". על הקב"ה שהוא אינטגרטיבי אמר הפייטן: "הכול יוכל וכוללם יחד" - שלמות אחת. זהו בדיוק מה שמתאים למושג זה. אם מציעים הצעות חדשות, יש להביא אותן לדיון חדש גם בוועדה. נראה לי, שהעניין עבר שלושה מדורי טיפול של דיונים. כלל נראה

לי, שכן הוא מתאים ותופס בעניין זה. והראיה לכך: גם בהסבריהם של ד"ר אורמיאן ושל אחרים, שניסו להסביר את המושג הזה, הסתמכו על "מכלול - כלל-כליל". זהו מושג הקרוב גם לתחושת הציבור. "כלל" - "כוליות". האוזן מרגישה שיש שלמות. הכעיה היא, אם לקבוע ת' בראש הפועל. אינני חושב, שיש מקום לפחדו של מר ברוידא. מושגים אלה בפסיכולוגיה - מרצים אותם, מדברים עליהם בעל פה. צריך שהלשון תהיה ברורה ושקופה. כיוון שהמלה "תכליל" מובנת, נראה לי, שכדאי ללכת בכיוון זה, ולא לחדש חידושים אחרים.

הא' בן-שמאי: אם תהינה הצעות, הסוּטות מן ההצעה של ועדת המינוח, צריך להחזיר אותן לוועד המינוח.

הא' בן-חיים: השאלה - כיצד יש לראות גם את הניגודיות. ל"פרט" יש ניגוד: כלל. כשורש אחד אין ניגוד.

אביא להצבעה את שלושת השרשים: כלל, אחד, שלם.

10	בעד השורש כלל הצביעו
1	בעד השורש שלם
3	בעד השורש אחד
	השורש "כלל" - נתקבל

הא' בן-חיים: נעבור עכשיו לצורת השם. אתחיל מ"תכליל".

הא' ברוידא: המשקל הנאות לאינטגרציה הוא "פעול": "כילול" או "תכלול". "תכליל" יכולה להיות רק התוצאה.

הא' בן-חיים: integrity תכליל.

הא' ברוידא: אך המשקל אינו נכון. ל- integrity - מתבקשת מבחינה מושגית הסיומת ות, כמו: שלמות, בהירות. אי אפשר לקחת משקל סתם - תְּקַצִּיב, תְּכַרִּיךְ, תְּפַקִּיד - ולהשתמש בו לתכונה או למצב רוחני.

הא' איתן: integration, כשמות אחרים רבים בכל לשון, הוא גם שם מופשט של פעולה ותהליך. וגם שם מוחשי למצב, שנוצר באותו תהליך. במובן התוצאה איני רואה הבדל בין integrity לבין integration. ואיני רואה הכרח ליצור שני שמות, האחד מופשט והאחד למוחש.

הא' מייזלש: יש שדוחים מלה, כאשר היא משמשת במקצוע אחר למושג אחר, הפעם - דווקא סומכים על כך. אומרים: דווקא משום שזה נמצא במקום אחר - על כן הוא כשר כאן. אני סולד מתוספת ת. יש מלה "מכלול", ואפשר לבנות ממנה "מְכַלֵּל, מְמַכְלֵל".

הא' בן-חיים: יש הצעה "תכליל", ויש הצעה "מכלול".

הא' איתן: "מכלול" נקבע במונחי הפסיכולוגיה של ועד הלשון. אבל, כמו שאמר ד"ר אורמיאן במונח הקודם, המונח לא נתקבל בפי הפסיכולוגים. אך העיקר, בינתיים נתקבל "מכלול" בשימוש אחר, במשמע המלה העברית הפשוטה פָּלָל, וכך מדברים על "מכלול בעיות" וכיו"ב. לכן הציעה הוועדה, שלא לקבל לענייננו את קביעת ועד הלשון בשעתו.

הא' בלאו: העניין אינו מוכן לי. יש מלה המשמשת בלשונות אירופיות שונות גם בשימוש היום-יומי וגם בשימוש כמונח. עכשיו טוענים נגד "מכלול" את הטענה, שהוא גם בשימוש יום-יומי. מה הרע בזה?

הגב' בהט: אין לדון ב"תכליל" במנותק מן השאר. עד כמה שהבנתי, אין שימוש רב במונח integrity במקצוע הפסיכולוגיה. הוא נכנס פה בעיקר כדי לאפשר תְּכַלֵּל-תְּכַלֵּל. על בסיס "תְּכַלֵּל" אפשר לגזור את השאר. אם אתם אומרים "מְכַלֵּל", אין מקום לגזור את הפועל ואת התואר.

הא' בלאו: אם יש צורך לגזור מכאן פעלים, יש עוד אפשרות אחת. כאשר יצרו מ"תחילה", אשר שורשה מן הכפולים "חלל" את הפועל התנייני "התחיל", אשר שורשו "תחל", נוספה התחילית ת' והושמטה ל' הפועל, השווה לע' הפועל. האם לא כדאי גם במקרה שלנו לחשוב במקביל על "מכל" או "תכל"?

הא' בן-חיים: אחר כך נוכל לעשות את הצירופים. בוועד הלשון הציעו לפני הרבה שנים "מכלול" ולא "תכליל". עומדת השאלה, אם אנו רוצים "מכלול" או "תכליל". שמענו, שכל עניין "תכלול" נוצר בגלל "תכליל".

הא' ברוידא: האקדמיה חייבת להחליט על המשקל הנכון לקאטגוריה הנכונה - לא פחות, ואולי עוד יותר מאשר על מלה נפרדת. אני חושב, כי למושג integrity יאה משקל "כלילות", ואילו למושג integration יאה משקל פְּעוּל: "פילול".

הא' בן-חיים: הא' ברוידא עורר שאלה דקדוקית, שהמשקל אינו מתאים. אין אנו מתרגמים צירופים צורניים לועזיים לעברית. אנו קובעים מלים וצירופי מלים בעברית. אתה אומר, שהמשקל "תכליל" אינו מתאים, גם אחרים סבורים, שהוא אינו מתאים ומציעים "מכלול".

הא' ברוידא: כלילות.

הא' בן-חיים: איני יכול להצביע על ההצעה, איך צריך להיות המשקל בכל מקרה ומקרה. כאן עומדת להכרעה שאלה קונקרטית: ההצעה לתרגום המונח

7	בעד תְּכַלֵּל הצביעו
4	בעד מְכַלֵּל
7	בעד פְּלִילוּת

הא' איתן: לא הצבעתי בעד "כלילות", אף על פי שהיא נראית לי, משום שאם "כלילות" היא השם, איני יודע, מה יהיה הפועל. מן "תכליל" יש הצעה "תְּכַלֵּל". אני מציע, שנראה את ההצבעה כהצבעה ניסיונית בלבד, ונעבור עכשיו לפועל.

הא' בן-חיים: נחזור אחר כך על ההצבעה. זו הייתה הצבעה ניסיונית. ההצעות הן "תכלול, תְּכַלֵּל" או פועל בלי ת' "כילל".

הא' בלאו: "תְּכַלֵּל" - או "מְכַלֵּל". אולי אפשר להציע "מיכול" או "תיכול".

הגב' בהט: לעניין מְכַלֵּל יש לומר: כיוון שאלה מונחים בפסיכולוגיה ומונחים אלו קשורים גם במונחי החינוך, צריך לדעת, שיש פועל "מְכַלֵּל", ופירושו - להפוך בתי-מדרש למכללות. זה קיים לעניין אחר.

- 5 בעד הפועל תְּכַלֵּל הצביעו
 - 4 בעד הפועל מְכַלֵּל
 - 9 בעד הפועל כְּלָל
 - 1 בעד שורש תכל
 - 2 בעד שורש מפל
- הפועל כְּלָל - אושר

הא' בן-חיים: אנו חוזרים להצבעה סופית על הצעות השמות "תכליל", "מכלול" ו"כלילות".

הא' בלאו: אפשר להציע מְכַלֵּל - מְכַלֵּל; תְּכַלֵּל - תְּכַלֵּל.

הא' בן-חיים: יש לנו שני מושגים.

הא' אורמיאן: בשם ה"לקוחות" אני מבקש, שמכל מקום לא יוחלט על "מכלול" ו"תכליל" יחד.

- 6 בעד השם תְּכַלֵּל הצביעו
 - 3 בעד השם מְכַלֵּל
 - 8 בעד השם כְּלִילוֹת
- השם כלילות נתקבל

- 3 בעד הפועל תְּכַלֵּל הצביעו
 - 9 בעד הפועל מְכַלֵּל לא הצביע איש
 - 9 בעד הפועל כְּלָל
 - בעד השורש תכל לא הצביע איש
 - בעד השורש מכל לא הצביע איש
- הפועל כְּלָל נתקבל

הא' בן-חיים: מה שנתקבל-הוא: כְּלָל, מְכַלֵּל, כְּלִילוֹת.

הא' בן-חיים: אנו עוברים למונח השלישי:
 ההצעה לתרגום: schema, schematized, to schematize, schematizing
 סְכֵמָה, סְכֵמָתִי, אֶסְכֵם, אֶסְכֵמוּ.

הא' מיקם: ההצעה "אסכם, אסכום" נראית לי תמוהה ביותר - כי האוזן על כורחה תקשור את המונח "אסכום" עם לשון הסכמה, כשם ש"אזכור" מתקשר בדרך הטבע עם לשון הזכרה.

הא' בן-חיים: אני מציע, שנצביע על הפועל לחדר, ועל השם לחדר. השאלה העומדת לפנינו היא המלה "סכמה". משום מה מוותרים על המלה הנפוצה במשך הרבה שנים, "שלד". המלה "סכמה" עיקרה - צורה. יש מלים להבעת "צורה" ביוונית והמלה "סכמה" מובנה צורה "צנומה" ביותר. ולכן השתמשו לעניין זה במלה "שלד". מ"שלד" אפשר ליצור "שילוד", ואין צורך בפועל מסוג "אסכם". אמנם "סכמה" היא מלה בין-לאומית, ומותר להשתמש בה, אבל אי אפשר לעשות ממנה צורות של פועל. למה לא נוכל לומר על סכמה "שלד", והפועל יהיה: שילד, משולד. אני מציע שלא לפסול את המלה "סכמה" אבל לכתוב לידה את התרגום העברי שלד, ואילו הפועל בעברית יהיה "שילד", או "השליד". לדעתי אין שום סיבה לפסול "סכמה"; היא כללית ומקובלת. אני מציע לומר: סְכֵמָה, שְׁלָד.

הא' מיקם: חוששני לשילוד, שלא יתקבל על האוזן בגלל זיכרון השלד, הכרוך בו, והוא זיכרון לא נעים! שני המונחים, סכימה ושילוד - הראשון עדיף!

הא' רצהבי: בבניין אומרים "שלד".

הא' ברוידא: לא נוכל להימנע מן המלה הבין-לאומית. אפשר להשתמש במלה "סכמה", ובייחוד שזה משקל עברי, גם שילוב האותיות עברי. סְכֵמָה, סְכֵמָתִי - זה בסדר, כל עוד אין הצעה טובה יותר. לא בכל לשון יש פועל מכל שם-עצם, מה גם שלפנינו פועל שנגזר משם-עצם. אני מציע להחליט על סְכֵמָה, סְכֵמָתִי, ואת היתר לגזור על ידי צירוף לשם-העצם: "לנהוג דרך סכמה", "לפועל בצורה סכמתית" "לעשות סכמה". אני מציע להחליט על שם-העצם ועל צירוף פעלים שונים לפי הצורך.

הא' בלאו: אני מציע להשאיר "סכמה, סכמתית", ולהוסיף כצורות פועל: סְכֵמָם, סְכֵמָמוּם.

הא' שבטיאל: הצורה הלועזית של שם זה עשויה יפה ללשונו. ובייחוד, כשטעמה דווקא מלרע: סְכֵמָה, והיא במשקל פְּעֻלָה, כמו שְׁדָמָה וכדומה. "שלד" היא בשימוש בתחומים אחרים, אף אינה עשויה יפה לענייננו. בביה"ס, למשל, יש לה משמעות משלה: שלד של אדם או של בעל-חיים. ובבנייה - שלד של בניין, ועוד כיוצא באלו. ומכאן ש"סְכֵמָה" צורה עברית היא, ניתן לבנות ממנה גם פעלים: סכם, סוכם, יסכום.

הא' אבן-שושן: את חטאיי אני מזכיר. השתתפתי בוועדה. הצעת הוועדה הייתה סְכָמַת. אמרנו: "לְסָכְמַת" - זו מלה מוזרה. חיפשנו דרך. הצעתי כי ניקח את בניין "אפעל" הארמי. כיוון שהמלה סכמה scheme, אינה זרה כל כך ללשוננו, על כן אמרתי שאפשר ליצור את הפועל "לְאַסְכֵם". איני רואה, שהמלה היא "מפלצתית". צריך להתרגל לזה. יש צורות כמו "לאזכר", "לאזרח".

הא' בן-חיים: לא היה חבר שהתנגד ל"סכמה", אבל יש המשתמשים ב"שלד", ואפשר להוסיף את המלה "שלד", ואפשר שלא להוסיף. חשבתי, שזה יאפשר ליצור פועל.

בעד "סכמה, סכמתי" הצביעו 14
 "סכמה", "סכמתי" - אושרו

הא' בן-חיים: אני מוכן להסיר את הצעתי להוסיף "שלד". עכשיו יש שאלה של הפועל. הצעה אחת היא: אֶסְכֵם. הצעה שנייה, של מר ברוידא, היא - שאין צורך להביע את הפועל במלה אחת.

ד"ר אורמיאן: יש מקרה, שבו האקדמיה יצרה פועל מסוג של "אסכם". במונחי החינוך יש אֶסְכֵל (מן אֶסְכֹּלָה). קיים הפועל אסכל (ושם-הפעולה אסכול schooling)

הא' מיקם: "אֶסְפֹּל" מותר - משום שהוא מתקשר עם השם "אֶסְפֹּלָה", השגור - לא כן "אסכום" משום "שהוא מתקשר" עם "הֶסְכָּמָה" ולא עם "סכמה".

הא' בן-חיים: איך זה נשמע - זוהי שאלה אחרת. הצעה אחת היא: אֶסְכֵם; הצעה שנייה - סְכָם; והצעה שלישית - צירוף של "סכמה" עם עוד מלה.

הא' איתן: "סְכָם" תפוס במתמטיקה, בחשבון אינטגרלי.

הא' בלאו: מה פירוש הפועל סְכָם במתמטיקה?

הא' בן-חיים: אני מוכן לברר.

הא' בלאו: חשוב לדעת, מהי הכוונה ב"סְכָם" לגבי חשבון אינטגרלי. אם זהו רק שימוש שולי במתמטיקה, יהיה אפשר ללא קושי להשתמש בזה כאן.

הא' בן-חיים: אין המתמטיקה צריכה להפריע. זהו מקצוע מיוחד. אפשר לברר את הפירוש.

בעד המלה אֶסְכֵם הצביעו 2
 בעד סְכָם 5

הא' ברוידא: אני מציע לצרף: "לכנות סכמה, לנהוג דרך סְכָמה, לעשות סכמה, לעשות את הדבר כסכמתי, כדרך סכמה".

הא' בן-חיים: אתה מציע להניח למשתמשים את הפועל. אינך מציע פועל מיוחד. אתה מציע את המלה "סכמה" בצירוף פועל מתאים לפי העניין. על כך אפשר להצביע.

הא' שלי: יש פה גם תיאור.

הא' איתן: גם אני בעד ויתור על פועל עברי אחד. יש רק קושי אחד, והוא כתרגום הכינוי הפועל.

הא' בן-חיים: "עשוי סכמה". ברגע שאתה קובע, שאין פועל מיוחד, אלא יש הרכב של המלה עם פועל, איננו סוגרים את הלשון בפני אפשרויות שונות.

הא' איתן: אם נחליט לוותר על פועל עברי מיוחד, אנו חייבים לתת במילון ביטויים עבריים אחדים לבררה. אני מציע, שנחזיר את השאלה לוועד המינוח, והוא יציע צירופי פעלים אחדים.

הא' בן-חיים: ההצעה העומדת להצבעה היא: אין צורך בפועל מיוחד; הדבר יובא בצירוף המלים הקבועות.

הצבעה

בעד ההצעה כפי שנוסחה בפי היו"ר הצביעו 10
ההצעה נתקבלה

הא' בן-חיים: נתקבלו המלים: סְכְמָה, סְכְמָתִי. אין צורך בפועל מיוחד. אני מבקש שייקבע, כי "סכמתי" נכתב בתי"ו ולא בטי"ת. זה כאילו עברית.

נקבע, כי המלה "סכמתי" נכתבת בתי"ו

הגב' בהט: המליאה מתבקשת גם להכריע בין צורת התואר "פְּרָדוֹקְסִי" או "פְּרָדוֹקְסִי".

הא' איתן: בכמה שמות-תואר לועזיים שקיבלנו השמטנו את הסימנת המיותרת. היו"ד היא סימנת התואר העברית. דומני, שהא' יחיאל בן-נון, שהיה חבר האקדמיה, הציע ראשון לומר במקום "צנטריפוגלי" - "צנטרפוגי".

הא' מיקם: במקום "פרופורציונלי" - "פרופורציוני".

הא' איתן: לפי אותו עיקרון מוצע כאן לומר "פרדוקסי".

הא' בן-חיים: העניין עלה לדיון באחת הישיבות האחרונות בוועדת הדקדוק. הייתה שאלה לגבי צירופים כאלה. מהי הבעיה הלשונית? יש מלים: קלריקלי, תיאטרלי, מוסיקלי. באלו לקחנו את שם-התואר הלועזי, והוספנו עליו יו"ד. עכשיו יש מציעים לוותר על הסימנת הלועזית. אם נאמר כך, הרי כאילו פסלנו את הצורה.

הבין-לאומית בתוספת י. אני חושב, שאל לנו להחליט בשאלה ולומר שאסור לומר "פרדוקסלי". יש צורות שנתקבלו, ומותר להשתמש בהן, ומותר להשתמש גם בצורה האחרת.

הא' מיקם: כלום מעכשיו נאמר "פיסיקי", "מוסיקי" במקום "פיסיקלי", "מוסיקלי"? נצטרך להרגיל את עצמנו בתרגיל ממושך וקשה לומר כך. "תיאטרוני" זה הנוגע לתיאטרון כמוסד; "תיאטרלי" זה "תצוגתי", "ראוותני", אני מציע שנשאיר את העניין כמו שהוא.

הא' בן-חיים: ב"פרדוקסי" יש צורה עברית. איני חושב, שצריך להחליט בין הצורות.

הא' איתן: איננו באים לקבוע כלל, באיזו צורה מעבירים לעברית שמות-תואר כאלה. אנו גוזרים תואר מן "סכמה" וקובעים בו תי"ו כדרך העברית. היום לפנינו רק בעית פרט אחד: אם אנו גוזרים את התואר מן "פרדוקס" על דרך העברית, היינו "פרדוקסי", או שאנו מקבלים את התואר הלוועזי עם למ"ד ומוסיפים יו"ד. ועד המינוח לא החליט. הוא נטה ללכת בדרך של קודמיו, שוויתרו על סיומת כפולה - אחת לוועזית ואחת עברית.

הא' בן-חיים: השאלה גדולה יותר, היא נוגעת לדרך התיאור. אני מציע שוועד הדקדוק יכין את הדיון בנושא. אי אפשר להחליט על מלה אחת לבדה. למה לנו לחתוך היום את העניין בהצבעה?

הא' שירמן: גם בשפות אחרות יש סיומות שונות. השאלה - אם קיבלנו את הסיומת הזאת.

הא' בלאו: לדיון זה יש חשיבות. ברור, שלא נבטל את כל הצורות שיש בהן "-לי". יש דברים שנתקבלו. קודם כול ברור, שרשאים ליצור שם-תואר בלי "-לי". אני מציע שנצביע. כל מה שנחליט יהיה טוב.

הא' ברוידא: אני מציע הצעה פשוטה - גם "פרדוקסי" וגם "פרדוקסלי". השתמשו לא אחת ב"פרדוקסי", ואף על פי כן אני מתנגד להצעה לפסוק בעניין. הרי לא נאמר "רדיקי" במקום "רדיקלי", "מוסיקי" תחת "מוסיקלי". זה במידה מרובה עניין של צליל ונוחות. כאן אני מציע להניח לכל אדם לכתוב כרצונו.

הא' בן-חיים: יש הצעה להניח את שתי הצורות, ויש הצעה להכריע בין השתיים.

4 בעד הכרעה בין שתי הצורות הצביעו

10 בעד ההצעה, ששתי הצורות תהיינה אפשריות

ההצעה, ששתי הצורות כשרות הן - נתקבלה.

הא' שלי: אפשר שלא להביא את התואר הזה במילון.

הגב' בהט: נביא את שתי הצורות.

ד"ר אורמיאן: יש "חום פרדוקסלי".

הגב' בהט: תרגום intrinsic במונחי הקשר והאלקטרוניקה - עצמותי. הוועד אישר במונחי הפסיכולוגיה תוכי, ובשביל extrinsic - חוצי. בזה בטלה קביעת האקדמיה הראשונה עצמותי. המליאה מתבקשת לאשר את השינוי.

הא' איתן: באחת הישיבות האחרונות כבר החלטנו על "תוכי" ו"חוצי". עניין זה בא כאן, משום שלא צייננו אז, שבזה אנו מבטלים החלטה קודמת במונחי האלקטרוניקה. צריך למסור הודעה על כך.

הא' בן-חיים: הובאה הצעה על דעת הכול להשתמש ב"תוכי". לא הייתה התנגדות וההצעה נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את שתי הרשימות של המונחים בפסיכולוגיה
 שתי הרשימות של המונחים בפסיכולוגיה
 א. הלמידה; ב. התפיסה והתחושות - אושרו.

הא' ברוידא: הצבעתי נגד אישור הרשימות, כי בדרך זו ביקשתי להביע צערי על החלטה שנתקבלה בעניין "אסוציאציה". נאלצתי לאחר לשיבה, ואם החלטתי לבוא למרות האיחור הגדול, הרי באתי אולי בעיקר לשם מלה זו. לדאבוני הגעתי, לאחר שההצעה הוצבעה. חבל, שאין כאן "ליברום נטו". הרשוני, לפחות, לומר שההחלטה לקבוע ל"אסוציאציה" "תסמיך", ואת הפועל "סמך" בכלל, היא בעיניי דבר מוטעה מעיקרו. אני רוצה לומר על כך מלים אחדות.

הא' בלאו: לא הצבענו עכשיו על "אסוציאציה", אלא מר ברוידא הצביע נגד כל הרשימה.

הא' בן-חיים: זה לאחר מעשה בית-דין. אין מה לעשות.

הא' ברוידא: אני שואל: מהי הדרך הקונסטרוקטיבית לערער על כך?

הא' בן-חיים: אי אפשר. היו על כך דיונים רבים. זה נתקבל ברוב גדול, כמעט פה אחד.

הא' איתן: אני שואל את מר ברוידא: אם העניין הזה מכאיב כל כך, מדוע לא הגיב על ההצעה, בזמן שהוגשו ההצעות?

הא' בן-חיים: הייתה לו זכות למחות. מדוע לא מחה קודם - זו לא שאלה לעניין.

הא' ברואה: אומר אפוא למען הפרוטוקול, שעניין "אסוציאציה" אין לו כל ישיבות לעניין של סמיכה, שהוא מעיקרו עניין של תמיכה, ולא של הערת מחשבה וקישור מחשבות. הפועל סָמַך קשור למכלול גדול של מלים כעין "סמך, סמיכה, סמיכות, אסמכתא, סימוכים, סמכות, מסמך" וכו', שכולן נסמכות על "סמך-תמך", ואינן מתקשרות לעניין קישור ספונטאני של מחשבות. לדעתי יש לגזור את השם והפעולה ל"אסוציאציה" מן קשר או חבר. למשל: "הדבר בא לו על פי אקשרה"; וכן: "להקשיר".

הא' בן-חיים: חבר עלה לדיון ונפסל.

ד. הא' איתן: בישיבה קכ"א החלטנו על המונח אָרִיחַ שבמילון למונחי הריצוף וחיפוי הקירות והתקרות. אחרי-כן, בישיבה קכ"ב, הציע הא' בן-שמאי, שנקבע אָרִיחַ כמונח כללי, וממנו הצירופים אָרִיחַ-רצפה ואריח-קיר, ועל יד אריח-רצפה יובא כמונח מקביל מְרַצֵּפֶת. ועד המינוח קיבל את ההצעה הזאת בתיקון קל: הואיל ומְרַצֵּפֶת, במ"ם פתוחה, פירושה רצפה שלמה במקרא (מל"ב טז, יז), שינה הוועד את הניקוד ל"מְרַצֵּפֶת" במ"ם חרוקה. ובכן, ועד המינוח מציע לאישור המליאה לקבוע שני מונחים נרדפים: אריח רצפה, מְרַצֵּפֶת (מ"ם בחירק).

עד כאן הצעת ועד המינוח. אולם אחר עיון נוסף אני רואה להעיר עליה שתי הערות: ראשית, במילון למונחי תורת הקרקע והנדסת הקרקע הבאנו מְרַצֵּפֶת כמונח לשכבה העליונה של כביש, ושנית, הקהל אומר למעשה "בית חרושת לְמְרַצֵּפֶת". אולי אפשר לקבוע: מְרַצֵּף מ"ר מְרַצֵּפֶת, כמו מפתח, מְפַתְּחֹת. זאת אפוא הצעת תיקון שלי להחלטת ועד המינוח, המובאת לאישור המליאה.

הא' בן-חיים: הייתה החלטה - אָרִיחַ. אין נחת מזה. מה שהביא הא' איתן - זו לא הצעה מוגמרת. הוא העלה רעיונות שונים. מהי ההצעה הממשית, שאנו מביאים לפני המליאה? הואיל והרושם שלי היה, שאין הצעה ממשית - ואולי אני טועה - חשבת, שלא נדון בזה היום. אם יש הצעה ממשית, מהי?

הא' איתן: ועד המינוח החליט להציע ליד "אריח-רצפה" מונח נרדף: מְרַצֵּפֶת. הוספתי כאן את הערותי שלי.

הא' בן-חיים: שאלה עניינית: נקבעה המלה אָרִיחַ (בלטה), כבר אז הציע מר שבטיאל מְרַצֵּפֶת. הצעתו לא נתקבלה. פה יש הצעה שלא לפסול "אריח", אלא להוסיף "מרצפת". לעניין המיוחד של אריח על הרצפה יש על פי המקרא מְרַצֵּפֶת. יש כביכול סתירה. אני חושב, שזאת אפשר לעכל.

הא' איתן: במקרא מְרַצֵּפֶת הוא כל הרצפה.

הא' בן-חיים: יש מלים, שמוסיפים להן גוון מקצועי. הוועדה קבעה "מרצפת". אבקש את המליאה לחוות דעה. האם לאחר "אריח" להוסיף "מרצפת"? זוהי השאלה. את אָרִיחַ אין מבטלים.

הא' איתן: שמעתי מפי הגברת בהט הצעה אחרת, הפוטרת אותנו מן הקושי - לא מרצפת, הקרובה ל"מרצפת" המקראית, אלא לומר מרצפה.

הא' מדן: הנימוק הוא, ש"מרצפת" - ולא "מרצפה" - זו מלה שגורה בפי העם.

הא' בן-חיים: אם מביאים "מרצפה" - זו הצעה חדשה. יש לברר זאת בוועדה. או שמביאים את ההצעה של הוועדה כמות שהיא, או שיש פקוקים.

הא' מדן: בוועדה הוצע "מרצפת".

הא' בן-שמאי: מרצפות, וביחיד מרצפה. כמו "מצבה - מצבות". דומני, שהשגור ברחוב ביחיד היא מרצפה. על ידי כך אנו מתרחקים מן המלה שבמקרא, ששם פירושו של מרצפת הוא רצפה שלמה.

הא' בן-חיים: האם זוהי הצעה אחידה "מרצפה"?

הא' מדן: אני נגד.

הא' בן-חיים: בפעם הקודמת הייתה הצעה, ודחינו "מרצפת".

הא' איתן: אז דחינו, אבל בישיבה האחרת, שבה הציע מר בן-שמאי את הצעתו, החלטנו להעביר את הדבר לוועד המינוח לבדיקה.

הא' בן-חיים: ועד המינוח הציע להוסיף "מרצפת". השאלה אם להוסיף "מרצפת" ל"אריח" או לא? יש הצעה שנייה - "מרצפה". קודם נחליט, אם להוסיף על "אריח" מלה, לציון אריח של רצפה, ואחר כך נחליט אם להוסיף "מרצפת" או "מרצפה".

הא' מדן: יש הצעה של ועד המינוח: "מרצפת".

בעד ההצעה להוסיף ליד "אריח" ערך מיוחד לאריח-רצפה הצביעו 9
נגד -

3 נמנעו
ההצעה להוסיף ליד "אריח-רצפה" מונח נוסף נתקבלה

4 בעד הצעת ועד המינוח להוסיף "מרצפת" הצביעו

8 בעד ההצעה להוסיף "מרצפה"

ההצעה להוסיף מרצפה - נתקבלה